



CONSILIUL AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA

DECIZIA nr. 146

din 19 mai 2023

Cu privire la rezultatele controlului efectuat în temeiul Deciziei Consiliului Audiovizualului al Republicii Moldova nr. 109 din 21.04.2023

Prin Decizia nr. 109 din 21.04.2023, președinta Consiliului Audiovizualului al Republicii Moldova (în continuare – CA), Liliana Vițu-Eșanu, în cadrul ședinței publice din 21 aprilie 2023, a solicitat dispunerea controlului, prin prisma art. 11 și 13 din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 (în continuare – CSMA), a reportajului special „Может заработать кличку манкурта”, dedicat jurnalistului Mihail Sirkeli, difuzat de către serviciul media audiovizual public de televiziune „TV-Găgăuzia”.

În conformitate cu prevederile art. 75 alin. (4) lit. a) și art. 83 alin. (3) lit. a) din CSMA, CA a efectuat monitorizarea programului audiovizual susmenționat.

Rezultatele monitorizării au atestat că, la data de 07 aprilie 2023, serviciul media audiovizual public de televiziune „TV-Găgăuzia” a difuzat programul „Специальный репортаж” de la ora 19:24 (durata programului – 14 min.). Este de menționat faptul că programul supus controlului nu are moderator și generic. Protagonistii acestui program se expun asupra declarațiilor făcute de jurnalistul portalului web „Nokta” Mihail Sirkeli în cadrul programului „Cutia Neagră” difuzat de serviciul media audiovizual de televiziune „TV8”. Declarațiile jurnalistului Mihail Sirkeli, pe marginea cărora s-a axat întreg programul difuzat de serviciul media audiovizual public de televiziune „TV-Găgăuzia”, au avut o durată de 40 sec. și au cuprins următorul text: „*Din punctul meu de vedere statutul Găgăuziei nu trebuie schimbat, noi trebuie să revenim la masa de negocieri și să revizuiim acest statut. Găgăuzia, din punctul meu de vedere, nu trebuie să aibă competențe exclusive în domeniul reglementării spațiului informațional și competențe în domeniul organizării alegerilor pe teritoriul Găgăuziei. Dacă este vorba despre securitatea informațională, atunci Găgăuzia nu are ce căuta acolo.*”

Dumitru Constantinov, președintele Adunării Populare a Găgăuziei, unul din protagoniștii programului, a comentat aceste declarații în felul următor: „*Что касается высказываний этого индивидуума, я так скажу, по-другому не могу сказать, обычно такие особи рождаются вассалами, однозначно. Такие люди готовы всю жизни ходить на коленях, они готовы пританцовывать перед своими хозяевами, они готовы перед своими спонсорами, целовать их в любую точку тела. Это такие люди рождаются, их мало, я даже второго по Гагаузии не смогу вам сказать.*

Я бы не хотел вообще комментировать этого человека, чтобы не создать ему имидж. Но коль касается вопросов Гагаузии, развития нашей Гагаузии, коль касается вопросов о полномочиях, я хочу сказать так, что этот человек никогда не защищал наши полномочия, он думает только о своих интересах. Вы заметьте: он когда разговаривает, он когда говорит, у него лицо хмурое, он недовольный, но его заставляют прогнуться, и он по этому пути идёт. Он никогда не говорил, что Правительство, Парламент, президент, нарушают наши полномочия, нарушают закон Парламента, которые и принял, закон об особом правовом статусе. Он никогда не говорит, что Парламент простым большинством просто меняет законы, и забывает, что у нас особый закон, и там не простое большинство нужно, он об этом никогда не скажет. Он отрабатывает свои финансы. Такие люди для Гагаузии это мусор. Мы не должны обращать внимания на них.

Последнее время, он же заметил, что к нам приходил и президент, и говорили о наших полномочиях. [...] Он сегодня стал у нас политическим экспертом, каким-то горе-

экспертом, я так скажу, он наверно видит, что к нему на канал нормальные люди, думающие, не ходят, он сам уже работает перед каналом.

Ему не нравится, как думают наши люди, наш народ Гагаузии. О ситуации в Украины, ему не нравится. Он хочет, чтобы наш народ думал по-другому, он понимает, что в этом виновна только российская сторона и лично Путин со своей больной головой, он так и говорит. Человек хочет, чтобы и гагаузы так же думали. Он не хочет думать, что был вариант с 14-го года, когда этот момент, эта ситуация должна была мирным способом решиться. [...] Он не говорит о том, что сегодня бывший президент Франции Олланд и бывший канцлер Германии Меркель признались давно что они не думали даже мирным способом что-то там решать, они не думали с 14-го года по 21-й год, семь лет они не думали, оказывается, о мирном способе. Там думали о войне, о подготовке к войне. Олланд буквально вчера сказал, что 100% они знали, что будет война. А кто тогда думал о мире? Кто из этих четырёх представителей думал о мире. Там Россия, Украина, Франция и Германия. Кто о мире думал? Он об этом не хочет даже говорить. Он хочет изменить мнения наших людей.

Люди наши об этом давно сказали: мы не хотим войны. Это наши соседи, друзья живут здесь, наши гагаузы там рядом живут. Но и в той стране, и в России тоже гагаузов много есть, и мы не хотим, чтобы завтра их руководство в один момент выслало их оттуда. Мы хотим, чтобы это мирно решилось и чтобы не пролилась там кровь. Весь мир не хочет этого. Поэтому говорить об этом человеке я больше не хочу.

Пользуясь случаем, попрошу наших патриотов, наших думающих людей не ходить на этот канал. Это позорище для нас. Именно этот канал центр должен закрыть. Он односторонний. Он односторонний. У него нету правильных мышлений.”

Prin telefon este intervievat și președintele Centrului Independent de Jurnalism din Găgăuzia, Stepan Piron. Declarațiile acestuia nu au tangență cu afirmațiile jurnalistului Mihail Sirkeli. Acesta vine cu mai multe acuzații indirecte la adresa lui Mihail Sirkeli, precum că nu este patriot, nu are educație, este prost, nu cunoaște istoria propriului popor etc.: „Михаил Сиркели, когда высказывается о том, что якобы Гагаузии дали особый статус и надо срочно пересмотреть и лишить его этого права, так говорит либо человек глупый, либо человек необразованный, не понимающий, что такое особый статус. [...] Я понимаю, что господин Сиркели был в те годы очень маленьким мальчиком и, видно, в школе не проходил тот предмет, который называется «Патриотизм». А вот те люди, которые умерли за этот патриотизм, за государственность Гагаузии, я думаю, что если бы они были живы, они бы его наказали за это. Потому что надо либо знать, что говоришь, либо молчать, если не знаешь, о чём говорить. [...] Можно заработать себе кличку манкурта, а это очень плохая кличка. [...] Он должен понимать, что сегодня власть такая, завтра другая, а патриотом надо быть всегда [...]. А бегать за международные грантовые деньги и менять своё мнение на ходу, угрожая кому-то, это неправильно. Нам остаётся только публично попросить Михаила быть очень внимательным в своих высказываниях, когда касается всего народа, проживающего на территории Гагаузии.”

În contextul celor relatate, declarațiile dlui Mihail Sirkeli au un caracter neutru, nu se fac acuzații și nu se atentează la statutul de fapt și de drept al autonomiei Găgăuziei. Comentariile protagoniștilor distorsionează mesajul jurnalistului și îl direcționează spre o retorică bazată pe atac la persoană, incompetență profesională, lipsă de patriotism etc.

Prin urmare, în expunerea sa, Dumitru Constantinov, vine cu acuzații asupra instituțiilor statului, precum Parlamentul, Guvernul, Președinția, fără a menționa drepturile care ar fi frecvent încălcate de aceste instituții. Tot în acest context, indirect, este acuzat de inacțiune și jurnalistul Mihail Sirkeli, deoarece nu ia atitudine referitor la presupusele ilegalități înfăptuite de aceste instituții.

Este de menționat faptul că în declarația sa de la serviciul media audiovizual „TV8”, Mihail Sirkeli nu cere schimbarea statutului autonomiei Găgăuziei, acesta menționează: „Din punctul meu de vedere statul Găgăuziei nu trebuie schimbat, noi trebuie să revenim la masa de negocieri și să revizuiem acest statut.” Intervistații se expun prin prisma intenției jurnalistului Mihail Sirkeli de a schimba statutul special pe care îl are autonomia Găgăuzia. Informația nu are un suport factologic

nici în subiectul abordat de Dumitru Constantinov referitor la războiul din țara vecină, Ucraina. Aici, după părerea interviuatului, principalii vinovați se fac Occidentul, împreună cu Franța și Germania, care nu au avut niciodată intenția de a rezolva conflictul din Ucraina pe cale pașnică, aceștia mereu pregăteau un război.

Pentru a confirma cele spuse, Dumitru Constantinov citează o declarație pe care ar fi făcut-o fostul președinte al Franței: „*Семь лет они не думали, оказывается, о мирном способе. Там думали о войне, о подготовке к войне. Олланд буквально вчера сказал, что 100% они знали, что будет война.*”

Datorită faptului că programul nu a avut moderator, expunerile interviuaților nu au fost echilibrate, serviciul media audiovizual public de televiziune „TV-Găgăuzia” nu a asigurat în cadrul programului prezența unei surse alternative de informare, care să permită consumatorului de servicii media formarea unei opinii echilibrate bazate pe argumente pro/contra asupra subiectelor puse în discuție, astfel ca oamenii să poată adopta un anumit punct de vedere și o anumită atitudine. Totodată, având în vedere faptul că programul audiovizual nu este un program de dezbatere, nu este difuzat în direct, dar reprezintă un program informativ, ținând cont de cele menționate mai sus, se atestă o prezentare părtinitoare a informației.

În contextul celor expuse, sunt relevante prevederile **art. 13 alin. (1) lit. b) din CSMA**: „*În virtutea dreptului fundamental la informare, furnizorii de servicii media trebuie să respecte următoarele exigențe: b) să informeze cu privire la un fapt sau un eveniment corect, iar informația să fie verificată și prezentată în mod imparțial și cu bună-credință*”.

Serviciul media audiovizual public de televiziune „TV-Găgăuzia” nu a ținut cont de faptul că protagoniștii programului „Специальный репортаж” au avut mesaje care au permis discriminarea jurnalistului Mihail Sirkeli pentru că are o opinie diferită față de ei. Unele dintre aceste declarații, enumerate în continuare, conțin elemente de discriminare pe criteriul protejat – opiniile politice sau de orice altă natură¹. Impactul presiunii de discriminare este amplificat de statutul persoanelor care fac asemenea declarații, și anume președintele Adunării Populare a Găgăuziei, Dumitru Constantinov, și președintele Centrului Independent de Jurnalism din Găgăuzia, Stepan Piron.

– „*Что касается высказываний этого индивидуума, я так скажу, по-другому не могу сказать, обычно такие особи рождаются вассалами, однозначно. Такие люди готовы всю жизни ходить на коленях, они готовы пританцовывать перед своими хозяевами, они готовы перед своими спонсорами, целовать их в любую точку тела. Это такие люди рождаются, их мало, я даже второго по Гагаузии не смогу вам сказать.*”

– „*Такие люди для Гагаузии это мусор.*”

– „*Михаил Сиркели, когда высказывается о том, что якобы Гагаузии дали особый статус и надо срочно пересмотреть и лишить её этого права, так говорит либо человек глупый, либо человек необразованный, не понимающий, что такое особый статус.*”

– „*Можно заработать себе кличку манкурта, а это очень плохая кличка.*”

Astfel, ținând cont că programul audiovizual a fost realizat de către furnizorul de servicii media din timp, acesta nu a dat dovadă de diligență în prelucrarea materialelor programului, în scopul evitării oricăror forme de discriminare.

În contextul celor expuse, sunt relevante prevederile **art. 13 alin. (6) lit. b) din CSMA**: „*În cadrul programelor audiovizuale de știri și de dezbatere, de informare în probleme de interes public, de natură politică, economică, socială sau culturală trebuie să fie respectate următoarele cerințe: b) evitarea oricăror forme de discriminare.*”

Conform Deciziei CA nr. 71 din 17.03.2023, Compania Publică „Găgăuziia Radio Televizionu”, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „TV-Găgăuzia”, a fost sancționată cu avertizare publică pentru încălcarea prevederilor art. 13 alin. (1) lit. b) și alin. (6) lit. b) din CSMA.

În ședința publică din 19 mai 2023, membrii CA și-au exprimat acordul cu constatările din raportul de control, menționând în special următoarele:

¹ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>

Membrul CA, Eugeniu Rîbca, a remarcat că, în acest caz, trebuie să se ia în considerare și statutul Companiei „Găgăuziia Radio Televizionu” – de furnizor public, finanțat din bani publici, ori un asemenea statut implică responsabilități suplimentare, inclusiv obligația de a contribui la coeziunea populației. Chiar dacă din reportaj se înțelege că este vorba doar de reprezentanți ai etniei găgăuze, oricum, instituția publică trebuie să contribuie la coeziunea populației.

Reportajul are un subiect cu implicații politice, dar este și un atac la persoană, care ține de defăimare și discriminare, inclusiv prin termenii utilizați. Potrivit art. 13 din CSMA, furnizorii de servicii media trebuie să asigure distincția clară între fapte și opinii.

Membrul CA a menționat expres că, atunci când se face un program audiovizual în care se analizează o declarație a unei persoane publice, iar dl Serkeli este o persoană publică, trebuie să fie prezent un echilibru în atitudini, dar, în acest reportaj, parcă intenționat, au fost prezente doar persoane cu acuzații, inclusiv la nivel de limbaj depărtat de limba literară.

Vicepreședinta CA, Ana Gonța, a comunicat că susține încadratura juridică propusă de raportor, dar consideră că situația este mai gravă, dat fiind faptul că a depistat și elemente de dezinformare în acest reportaj.

Vicepreședinta CA a atras atenția asupra timpului alocat neproportional, și anume: din 14 min. de reportaj, declarațiile lui Mihail Serkeli sunt prezentate în 40 sec., din care 30 sec. e citat direct, iar 10 sec. sunt comentariile jurnalistei. Acest moment, din punctul său de vedere, denotă lipsa de bună-credință din partea furnizorului. De asemenea, declarațiile lui Serkeli, în baza cărora a fost făcut reportajul, sunt foarte clare, traduse și în limba rusă – statutul Găgăuziei nu trebuie schimbat, dar în ceea ce privește spațiul informațional Găgăuzia nu ar trebui să aibă un statut special sau un rol special în reglementarea acestuia. Însă, în reportajul special aceste declarații sunt total deformate, reinterpretate în cu totul alt mod. Se afirmă că protagoniștii emisiunii „au reacționat” la declarații, dar, de fapt, nu a fost o reacție, a fost un reportaj realizat în biroul președintelui Adunării Populare a Găgăuziei, este clar că echipa de filmare s-a deplasat la fața locului. Se creează senzația că acest reportaj a fost făcut tocmai ca să se ofere spațiu de emisie protagoniștilor, iar declarațiile lui Mihail Serkeli au fost utilizate drept pretext pentru ca să se facă referire la un spectru foarte larg de subiecte. Astfel, cei doi intervievați, președintele Adunării Populare a Găgăuziei și președintele Centrului Independent de Jurnalism din Găgăuzia, s-au referit și la războiul din Ucraina, și la statutul Găgăuziei, și la guvernarea țării.

Cel mai grav, în opinia vicepreședintei CA, este faptul că președintele Adunării Populare a Găgăuziei, funcționar public de rang înalt, operează cu falsuri în declarații, și anume vorbește despre niște declarații ale fostului președinte francez și ale fostei cancelare germane, de fapt un deepfake difuzat pe rețelele de socializare, un fals deconspirat, pe care jurnaliștii de la serviciul media audiovizual public de televiziune „TV-Găgăuzia” nici nu au încercat să le verifice, or obligația jurnaliștilor era să se asigure că declarațiile interviuatului sunt pertinente. De asemenea, sunt un fals declarațiile cu privire la statutul Găgăuziei, căci Mihail Serkeli, în niciun moment, nu a spus că statutul autonomiei trebuie schimbat.

Pe lângă cele expuse, Ana Gonța consideră că reportajul este un linșaj mediatic, fiind prezente și elemente de discriminare, de ofensă, de hărțuire și chiar de amenințare.

De asemenea, narațiunile cu privire la statutul Găgăuziei, învinuirile la adresa guvernării au fost tirajate și repetate în câteva rânduri, dar fără vreo explicație din partea jurnaliștilor, or oamenii, la un serviciu de televiziune public, trebuie să primească informații corecte, veridice, echilibrate, care să-i ajute să înțeleagă situația și contextul și să contribuie la coeziunea socială.

Având în vedere cele expuse, vicepreședinta CA, Ana Gonța, a propus o amendă de cel puțin 6 000 de lei pentru nerespectarea de către Compania Publică „Găgăuziia Radio Televizionu” a prevederilor art. 13 alin. (1) lit. b) din CSMA și o amendă minimă – de 5 000 de lei pentru încălcarea prevederilor art. 13 alin. (6) lit. b) din CSMA.

Președinta CA, Liliana Vițu-Eșanu, de asemenea, a remarcat că expunerile protagoniștilor reportajului special nu au fost o „reacție”, a fost clar o solicitare de interviu. Mai grav, în opinia președintei CA, este faptul că furnizorul de servicii media este inițiatorul acestui material. Unghiul

de abordare și sarcina pentru realizarea acestui reportaj special revine furnizorului. Nu este vorba de o „reacție” la declarații, este o solicitare de interviu și acest interviu putea fi foarte bine redactat, cel puțin cuvinte precum „gunoi”, momente ce constituie atac la persoană, linșaj mediatic, care nu-și au locul la un serviciu de televiziune public. A fost o alegere editorială a redacției: să se meargă pe un astfel de linșaj mediatic, în mod repetat, pentru că CA a mai examinat asemenea situații anterior, referitor la același jurnalist.

În temeiul prevederilor Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018,

Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova DECIDE:

1. Se ia act de rezultatele monitorizării serviciului media audiovizual public de televiziune „TV Găgăuzia”.
2. Se sancționează cu amendă în mărime de 6 000 de lei Compania Publică „Găgăuziia Radio Televizionu”, fondatoarea serviciului media audiovizual public de televiziune „TV-Găgăuzia”, pentru încălcarea repetată a prevederilor art. 13 alin. (1) lit. b) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în conformitate cu art. 84 alin. (5) lit. k) din Cod.
3. Se sancționează cu amendă în mărime de 5 000 de lei Compania Publică „Găgăuziia Radio Televizionu”, fondatoarea serviciului media audiovizual public de televiziune „TV-Găgăuzia”, pentru încălcarea repetată a prevederilor art. 13 alin. (6) lit. b) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în conformitate cu art. 84 alin. (5) lit. k) din Cod.
4. În conformitate cu prevederile art. 84 alin. (11) și (12) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, Compania Publică „Găgăuziia Radio Televizionu” este obligată să difuzeze textul sancțiunii în următoarele 48 de ore de la data adoptării deciziei privind aplicarea sancțiunii, sonor și/ sau vizual, de cel puțin 3 ori, în orele de maximă audiență, din care o dată în principalul program audiovizual de știri, în cazul serviciilor media audiovizuale generaliste și/sau de știri:

Consiliul Audiovizualului a sancționat cu amendă în mărime de 6 000 de lei furnizorul de servicii media Compania Publică „Găgăuziia Radio Televizionu” pentru nerespectarea repetată a art. 13 alin. (1) lit. b) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în conformitate cu art. 84 alin. (5) lit. k) din Cod.

Consiliul Audiovizualului a sancționat cu amendă în mărime de 5 000 de lei furnizorul de servicii media Compania Publică „Găgăuziia Radio Televizionu” pentru nerespectarea repetată a art. 13 alin. (6) lit. b) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în conformitate cu art. 84 alin. (5) lit. k) din Cod.

5. Compania Publică „Găgăuziia Radio Televizionu” va prezenta, în termen de 5 zile de la aducerea la cunoștință a prezentei decizii, un raport despre executarea prevederilor art. 84 alin. (11) și (12) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, care va include data și ora difuzării textului sancțiunii.

6. Compania Publică „Găgăuziia Radio Televizionu” va prezenta dovada achitării amenzii în termen de 30 de zile din momentul publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Datele bancare pentru achitarea amenzii:

Cod fiscal: 1006601000037

Beneficiar: Ministerul Finanțelor – Trezoreria de Stat

Adresa băncii: mun. Chișinău, str. Constantin Tănase nr. 7

Codul IBAN: MDXXTR G AAA 143111 LLLL 0000

„XX” – codul de control, care se formează conform Anexei nr. 4 la Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 157/2013 Regulamentul cu privire la transferul de credit (cod numeric);

„LLLL” – cod ce descifrează codul localității conform CUATM (cod numeric).

7. Prezenta decizie poate fi contestată în ordine de contencios administrativ la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (MD-2068, mun. Chișinău, str. Kiev nr. 3), în termen de 30 de zile din data comunicării acesteia, fără a fi necesară depunerea unei cereri prealabile.

8. Controlul asupra executării prezentei decizii se pune în sarcina Direcției control servicii media audiovizuale și Serviciului financiar.

9. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web oficială a Consiliului Audiovizualului.

PREȘEDINTĂ

Liliana VIȚU-EȘANU